

Rapport från

FODER- och VETERINÄRINFORMATION

i IDUNNs regi Lördagen den 3 feb 2007 på Strömsholm

Efter kaffe/te och bullar samlades vi; 25 intresserade personer, för att lyssna o lära oss mer om utfodring av dräktiga o digivande ston samt föl och unghästar.

Vi fick bl.a. lära oss en enkel bedömning av kvalitet på hö; man delar proteinvärdet med MJ- (megajoule)värdet och den siffra man då får fram ger ett användbart värde för höet, så att man kan komplettera på rätt sätt med kraftfoder enl. nedan:

Protein : MJ = 5-6
= 4-5
= 6-7
= 7-9

Bra för vuxna hästar kompletterat med t.ex. 1,5 kg havre
Bra för tävlingshästar, kompletterat med mer kraftfoder än ovan
Bra för blandade flockar (= allt utom vuxna ridhästar), kompletterat med stödutfodring av högdräktiga ston
Bra för högdräktiga ston

Man ska tänka på att inte överdosera fosfor. En hög havregiva ger hög fosforkvot!

Kristina Ekström, foderrådgivare från Krafft

Lusern, som har hög kalciumhalt, bör kombineras med lågmineralfoder.

Det finns inget vetenskapligt bevisat att vitlök ger god effekt, t.ex. mot knottbett. Däremot kan stora mängder vitlök orsaka järnbrist, som är svår att komma till rätta med.

Man ska tänka på att vattenkvaliteten är god. Föroreningar i hästars dricksvatten orsakar stora skador varje år, bl.a. nedsättning av prestationsförmåga!

Torrsubstansen i ett bra grovfoder bör överskrida 40%. Man ska ge minst 2 kg torrsubstans per 100 kg häst. Om näringsvärdet i ensilaget är ok, men man inte kommer upp i rätt torrsubstans, bör man stödfodra med halm för att tillfredsställa hästens tuggbehov.

Några enkla grundregler för en bra utfodring:

1. Kassera allt foder som påverkats av mögel och damm.
2. Högivan = 1,5 - 2 kg torrsubstans per 100 kg häst.
3. Max 1 kg havre per 100 kg häst.
4. Öka i första hand grovfodergivan till magra hästar.

På Krafft's hemsida, www.krafft.nu, finns det informationsmaterial, som man kan beställa utan kostnad. Dessutom hittar man en hel del övrig information och användbara länkar på denna sida.

Efter Kristinas föreläsning, tog vi alla en kort promenad för att äta lunch på restaurangen Gula Hästen. Därefter återsamlades vi för att lyssna på veterinär

Nina Roepstorff, som på ett mycket underhållande och informativt sätt, gav oss råd om hur vi bäst tar hand om det dräktiga stoet, före och efter förlossning, och även en del om hur vi bäst tar hand om fölet den första tiden.

Nina Roepstorff, vet på Strömsholm

Nina tog upp några saker som man alltid ska tänka på när det gäller det dräktiga stoets hälsa, nämligen:

- Munhålekontroll
- Hovvård
- Vaccinationer
- Parasitbekämpning

1-3 månader innan fölning bör man ge stoet **stelkrampsvaccination**. Detta skyddar sedan fölet via modersmjölken i upp till 4 månader. Man vet inte säkert hur länge en stelkramps-vaccination ger skydd, men efter en grundvaccinering vet man att skydd finns i minst 5 år.

I 5:e, 7:e och 9:e månaden bör man ge virusabortvaccin.

När det gäller avmaskning, så kan man konstatera att den absolut farligaste parasiten är den stora blodmasken, som varje år orsakar många hästars död. En häst som smittats av denna mask blir aldrig helt återställd. Lilla blodmasken är nästan lika farlig.

Följande gäller för de olika avmaskningspreparaten:

Banminth ger skydd i 4 veckor.

Ivomec ger skydd i 8 veckor.

Cytidin ger skydd i 12 veckor.

Det är ingen idé att avmaska under vintern eftersom alla parasiter då befinner sig i "vilo-läge".

För att skona det nyfödda fölet från diarré: avmaska stoet med ivomec-preparat inom 24 timmar efter fölning.

Tänk på att under de sista 3 månaderna av dräktigheten, går det inte att reglera stoets hull eftersom fölet då tar all extra näring!

Ett bra sätt att kolla stress och sjukdomar hos sin häst är att kontrollera andning i vila, som bör ligga på 8-16 andetag/minut.

Juverträning. Förstföderskor kan drabbas av förlossningspsykoser och neka fölungen att dia. Då måste stoet tillåta mjölkning, men man får absolut inte mjölka stoet innan fölning. Man ska bara vänja henne vid att man tar i juvret.

Förlossningsförebud:

- Uppmjukning av bäckenbenen
- Mjolk i juvret (*bara känn - ingen mjölk får komma ut!*)
- Vaxproppar - inte de gula små propparna, utan vita, som ser ut som stearin = fölning inom 48 timmar
- Temperaturökning
- Oro, upphörd aptit, svettningar
- Fostervatten, krystningar

Fölningsövervakning:

Olika typer av övervakning

- Övervakningskamera; trådlösa finns för några 100-lappar på Clas Olsson
- Svett-detektor; kan vara bra ihop med övervakningskamera
- Magnetlarm i vulva; kan ringa upp din mobil! Finns att köpa i Tyskland för ca 20.000:- (!) i grundavgift, reagerar ca 11 tim innan fölning.
- Övriga larm (finns olika typer)
- Manuell övervakning

Förlossning:

- Öppningsskedet varar ca 12 timmar
- Utdrivningsskedet varar ca 30 minuter
- Reningsprocess: inom 12 timmar ska hela moderkakan ha kommit ut, annars kan stoet förgiftas och få fång.

Att tänka på vid fölning:

- Lugn och ro!!!
- Rätt fosterläge el. ej?
- Förlossningshjälp - hygien mycket viktigt! Jodopax, tvål och vatten. Om fostersäcken in har gått sönder **inom 1-2 minuter** är det **bråttom** att klippa sönder den - annars dör fölet!
- Håll koll på tiden!
- Lämna sto och föl ifred minst 1 timme efter fölning.

Ston som följar för första gången när de är 12 år el. äldre, får ofta ett litet föl.

Om fölets andning är dålig: Nyp till mellan näsborrarna så brukar den börja andas ordentligt. Se till att näsborrar och mun är fria.

Avgörande för fölet:

- Fölet måste dia ordentligt inom 6 timmar.
- Spänt juver, svagt föl, stoet aggressivt = **FLASKMATA!** 3 dl i taget.
- Utlösa sugreflexen: tryck upp i gommen på fölungen.

Avgörande för stoet:

- Placentaavlossning inom 12 timmar, annars blir en del av efterbörden kvar och orsakar förgiftning. Om inte allt har kommit ut ska man motionera stoet, lämpligen genom att gå ut med henne utan föl, 2 x 10 minuter.

Om inte all efterbörd har kommit ut, får stoet feber inom 2-3 dygn, därefter tar det ca 2 dgr innan fång bryter ut. Därför: Kolla temp vid osäkerhet!

Utebliven dräktighet: kan ha följande orsaker

- Infektioner
- Missbildningar
- Kromosomavvikelse
- Skador
- Åldersförändringar
- Allergiska reaktioner
- Betäckt??? (vid fribetäckning)
- Ston med hög mjökproduktion kan ofta bli dräktiga endast vartannat år

Fördelar/Nackdelar vid naturlig betäckning och insemination:

Naturlig betäckning

- Fördelar: + Billigt
- Nackdelar: - Risk för skador, både på sto och hingst
- Färre ston kan betäckas än vid semin
- Sämre dräktighet (ca 65%) än vid semin (ca 80-95%) om man använder färsk sperma och har en hingst med god spermakvalitet.

Insemination

- Fördelar: + Stora avelsframsteg kan göras
+ Korta avstånd att åka för sto o föl
+ Högre dräktighet än vid naturlig betäckning
+ Mindre skaderisk
- Nackdelar: - Dyrare än naturlig betäckning
- Strängt regelverk (är även en fördel med god kontroll!)
- Sto måste ultraljudas inom 1 dygn innan insemination

Efter denna mycket intressanta och lärorika dag, var vi alla ense om att vi gärna vill ha fler träffar av det här slaget! Fortsättning följer så småningom....

Vid pennan och bakom kameran: Karin Magnusson, ordf. Avesföreningen Idunn

Fotograf Henne Tuveesson